

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра культурології та інформаційної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри культурології
та інформаційної діяльності

Ю.С. Сабадаш

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДЗП 1.1.3 Лінгвокультурологія

Освітньо-професійна програма:

Філологія: Переклад (англійська)
Філологія. Переклад (новогрецька)
Філологія. Переклад (італійська)
Туризм

2020– 2021 рік

Робоча програма з вибіркової навчальної дисципліни «Лінгвокультурологія» для студентів спеціальностей: 035 Філологія. Переклад (англійська), 035 Філологія. Переклад (новогрецька), 035 Філологія. Переклад (італійська), Туризм.

Розробники:

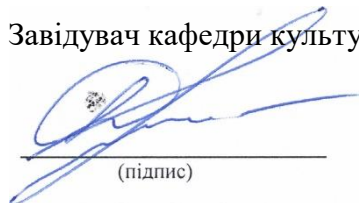
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ;

Дабло Л. Г., доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ.

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2020 року

Завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності

(підпис)

Сабадаш Ю.С.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 035 Філологія	Навчальна дисципліна загальної підготовки	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: творче завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній рівень: «Бакалавр»	Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.-	год.
		Самостійна робота	
		51 год.	69год
		Індивідуальні завдання:	
		9 год.	
Вид контролю:			
залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40:60

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Лінгвокультурологія» є ознайомлення студентів із сучасними культурологічними та мовознавчими концепціями, зокрема лінгвокультурологією, розкриття базових понять та методів культурологічної та лінгвістичної дисциплін, виявлення співвідношення мови та культури у рамках екоантропоцентричного підходу у лінгвістиці; з'ясування зв'язків між семіотикою мови та семіотикою культури; визначення концепту «текст» з позицій семіотичної лінгвістичної школи (Cultural Semiotics).

Основними завданнями навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із сучасними підходами до дослідження мовного матеріалу з позицій лінгвокультурології, визначення поняття лінгвокультурного концепту, вивчення різних підходів до його аналізу.

Для досягнення поставленої мети, необхідно:

- визначити лінгвокультурологію як комплексну науку інтегративного характеру, що вивчає процес осмислення та відображення у національній мові елементів матеріальної та духовної культури народу;
- розглянути лінгвістичні теорії щодо взаємодії мови та культури;
- дослідити, яким чином культурна інформація «вплітається» у зміст мовного знаку, тобто встановити співвідношення мовних значень та культурного семіотичного коду;
- встановити способи та засоби збереження культурної інформації у мовній семантиці;
- дати визначення лінгвокультурному концепту та емоційному концепту;
- вивчити базові поняття та основні завдання семіотики мови та культури;
- описати концепт «текст» з позицій культурної семіотики (Cultural Semiotics)

У результаті вивчення курсу «Лінгвокультурологія» студенти повинні мати уявлення:

- про наукові парадигми у лінгвістиці;
- про статус лінгвокультурології серед інших лінгвістичних дисциплін;
- про підходи до розуміння мови й культури та їх взаємодію;
- про зв'язок між семіотикою та культурою.

знати:

- завдання та цілі лінгвокультурології, її об'єкт та предмет, базові поняття та методи;
- історію становлення лінгвокультурології як науки;
- поняття лінгвокультурного концепту;
- поняття культурного релятивізму та універсальних концептів;
- поняття семіотики мови та культури.

вміти:

- описати мовний матеріал з позицій лінгвокультурологічних досліджень, враховуючи культурний контекст та використовуючи відповідну методичку;
- дослідити культурний простір національних мов крізь призму мовних одиниць;
- розрізнявати поняття лінгвокультурний концепт та когнітивний концепт.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Лінгвокультурологія як наукова та навчальна дисципліна.

Тема 1. Лінгвокультурологія як наука. Становлення лінгвокультурології як самостійної науки у рамках антропоцентричної парадигми.

Тема 2. Методологія та методи лінгвокультурології.

Змістовий модуль 2. Культура і лінгвокультура: категоріальні ознаки і одиниці

Тема 3. Поняття культури та лінгвокультури.

Тема 4. Одиниці культури та лінгвокультури.

Тема 5. Поняття лінгвокультурний концепт: визначення, характерні риси.

Змістовий модуль 3. Функціональний простір лінгвокультури

Тема 6. Функції культури як форми діяльності.

Тема 7. Лінгвофілософія культури та її функціональна сутність.

Тема 8. Культурний концепт як феномен лінгвокультури.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Лінгвокультурологія як наукова та навчальна дисципліна.												
Тема 1. Лінгвокультурологія як наука. Становлення лінгвокультурології як самостійної науки у рамках антропоцентричної парадигми.	12	2	2		1	7	15	1	2		2	12
Тема 2. Методологія та методи лінгвокультурології.	10	2	2			6	15	1				
Разом за змістовим модулем 1	22	4	4		1	13	30	2	2		2	24
Змістовий модуль 2 Культура і лінгвокультура: категоріальні ознаки і одиниці												
Тема 3. Поняття культури та лінгвокультури.	12	2	2		1	7	12	2			2	10
Тема 4. Одиниці культури та лінгвокультури.	10	2	2			6	5					

Тема 5. Поняття лінгвокультурний концепт: визначення, характерні риси	9	2			1	6	12	2			5	5
Разом за змістовим модулем 2	31	6	4		2	19	29	4			5	20
Змістовий модуль 3 Функціональний простір лінгвокультури												
Тема 6. Функції культури як форми діяльності	11	2	2		1	6	9		1			8
Тема 7. Лінгвофілософія культури та її функціональна сутність	13	4			2	7	9	1				8
Тема 8. Культурний концепт як феномен лінгвокультури	13	-	4		3	6	13	1	1		2	9
Разом за змістовим модулем 3	37	6	6		6	19						
Усього годин	90	16	14		9	51	31	2	2		2	25
Модуль 2												
ІНДЗ					9						9	
Усього годин					9						9	
Усього годин	90	16	14		9	51	90	8	4		9	69

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лінгвокультурологія як наука і навчальна дисципліна 1. Лінгвокультурологія як наука 2. Лінгвокультурологія як навчальна дисципліна 3. Місце лінгвокультурології в системі інших наук 4. Методологія та методи лінгвокультурології.	2
2	Лінгвістичні теорії взаємозв'язків мови та культури 1. Ключові концепти культури. А. Вежбицька. Семантичні примітиви. Культурні скрипти. 2. Поняття лінгвокультурний концепт: визначення, характерні риси. 3. Емоційні концепти. Емоційні універсалії.	2
3	Основні категорії лінгвокультурології 1. Лінгвокультурології та лінгвокраїнознавство 2. Когнітивні підстави лінгвокультурології 3. Лінгвокультурні параметри ціннісно-сміслового сприйняття	2

	світу	
4	Мова - культура – ментальність 1. Взаємодія мови і культури 2. Ментальність: сполучення мови, свідомості та культури 3. Сенсотворчість на різних рівнях культурної свідомості 4. Лінгвокогнітивне моделювання картини світу. 5. «Мовна картина світу» і етнокультурна специфіка слова	2
5	Концепти культури і мовна семантика 1. Культурний концепт як феномен лінгвокультури 2. Становлення поняття «культурний концепт» 3. Культурний концепт: його природа і сутність 4. Культурний концепт і мовна семантика 5. Культурний концепт і сенс 6. Культурний концепт і мовне значення	2
6	Символізація мови культури 1. Символізація етнокультурного простору 2. Символ як мова лінгвокультури 3. Мовні символи і мовні образи 4. Етномовна природа культурного концепту	2
7	Антропоцентризм сучасної культури. 1. Концепція «культурологічного детермінізму» Н.А.Бердяєва. 2. Визначення культури в концепції Ю.М.Лотмана. 3. Проблеми лінгвокультурології в роботах А.Вежбицкой. 4. Лінгвокультурологічна школа Ю.С. Степанова. 5. Лінгвокультурологічна школа Н.Д. Арутюновой. 6. Лінгвокультурологічна школа В.М. Телія. 7. Слов'янська етнолінгвістика. О.О.Потебня. Школа М.І.Толстого.	4

7. Теми лабораторних занять -

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

8. Самостійна робота

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лінгвокультурологічні аспекти дослідження обрядів, ритуалів і звичаїв.	7
2	Національно-культурна специфіка мовної особистості	6
3	Концепція Сепіра - Уорфа	7
4	Українська лінгвокультурологія: аспекти вивчення	6
5	Когнітивні науки та лінгвокультурологія	6
6	Лінгвокультурологія як епіцентр сучасної гуманітаристики	6
7	Лінгвокультурологія в системі наукових дисциплін.	7
8	Лінгвокультурологія в кін. ХХ –першої пол. ХХІ ст.	6
	Разом	51

9. Індивідуальні завдання

1. Написати реферат з актуальних проблем ЛК.
2. Підготувати повідомлення про міждисциплінарні зв'язки лінгвокультурології (дисципліна на вибір).
3. Скласти список літератури з теми семінару за відповідними публікаціями у вітчизняних і зарубіжних наукових журналах (2000 – 2020 рр.).

10. Методи навчання

Навчальна дисципліна включає лекційні, практичні та індивідуальні заняття, виконання творчих завдань (ІНДЗ), робота в Інтернеті. У лекціях викладаються теоретичні розділи курсу. Використовуються інтерактивні методи навчання (дискусія, конкурси практичних робіт з їх обговоренням та ін.).

11. Критерії оцінювання

Оцінювання ІНДЗ, яке виконується студентом під час практичних занять та самостійної роботи, здійснюється за такими критеріями: актуальність, аргументованість змісту, послідовність та логічність викладеної інформації, оформлення завдання, дотримання студентом термінів виконання.

Практичні, семінарські роботи оцінюються залежно від кількості завдань та обсягу завдання.

12. Засоби оцінювання

Під час вивчення дисципліни «Лінгвокультурологія» застосовується поточний і підсумковий контроль знань студентів.

Поточний контроль здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи студентів протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, зокрема, відвідування лекційних та практичних занять, виступи на практичних заняттях, участь у обговоренні питань з певної теми, відповіді на запитання викладача, експрес-тестування, підготовка індивідуальних науково-дослідних завдань з окремих питань, участь у науково-практичних заходах із проблем дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку (письмового МКР або усного).

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Питання до самоконтролю

1. Лінгвокультурологія як наука
2. Лінгвокультурологія як навчальна дисципліна
3. Місце лінгвокультурології в системі інших наук
4. Методологія та методи лінгвокультурології
5. Ключові концепти культури. А. Вежбицька. Семантичні примітиви.
6. Культурні скрипти.
7. Поняття лінгвокультурний концепт: визначення, характерні риси.
8. Емоційні концепти. Емоційні універсалії.
9. Лінгвокультурології та лінгвокраїнознавство

10. Когнітивні підстави лінгвокультурології
11. Лінгвокультурні параметри ціннісно-сміслового сприйняття світу
12. Взаємодія мови і культури
13. Ментальність: сполучення мови, свідомості та культури
14. Сенсотворчість на різних рівнях культурної свідомості
15. Лінгвокогнітивне моделювання картини світу.
16. «Мовна картина світу» і етнокультурна специфіка слова
17. Культурний концепт як феномен лінгвокультури
18. Становлення поняття «культурний концепт»
19. Культурний концепт: його природа і сутність
20. Культурний концепт і мовна семантика
21. Культурний концепт і сенс
22. Культурний концепт і мовне значення
23. Символізація етнокультурного простору
24. Символ як мова лінгвокультури
25. Мовні символи і мовні образи
26. Етномовна природа культурного концепту
27. Концепція «культурологічного детермінізму» Н.А. Бердяєва.
28. Визначення культури в концепції Ю.М. Лотмана.
29. Проблеми лінгвокультурології в роботах А. Вежбицкой.
30. Лінгвокультурологічна школа Ю.С. Степанова.
31. Лінгвокультурологічна школа Н.Д. Арутюновой.
32. Лінгвокультурологічна школа В.М. Телія.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Д інструментально-методичного забезпечення курсу входять опорні конспекти лекцій, підручники та навчальні посібники, монографії, наукові статті, нормативно-правові акти, методичні рекомендації. Під час опанування дисципліни використовуються персональні комп'ютери, ноутбуки, мультимедійний проектор. Студенти для підготовки до практичних занять та індивідуального науково-дослідного завдання використовують мережу Інтернет та програмне забезпечення пакету Microsoft Office, візуальні матеріали.

15. Рекомендована література

Базова

1. Алефиренко, Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка : учеб. пособие / Н. Ф. Алефиренко. – 2-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2012. – 282 с
2. Воробьев В. В. Лингвокультурология: Монография. – М.: РУДН, 2008. – 336 с.
3. Воробьев В. В. Лингвокультурология: теория и методы [Текст] / Владимир Васильевич Воробьев. – М.: Изд-во РУДН, 1997. – 331 с.
4. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика: Нариси: навч. пос. [Текст] / Віталій Жайворонок. – К.: Довіра, 2007. – с.
5. Карасик В. И. Лингвокультурная концептология: Учебное пособие к спецкурсу / В. И. Карасик, Н. А. Красавский, Г. Г. Слышкин. – Волгоград: Парадигма, 2009. – 116 с.
6. Коваль В. И. Восточнославянская этнофразеология: деривация, семантика, происхождение [Текст] / Владимир Иванович Коваль. – Гомель: Изд-во ГГУ им. Ф. Скорины, 1998. – 213 с.
7. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика і лінгвокультурологія: курс лекцій [Текст]/Викторія Володимирівна Красних. – М.: Гнозис, 2002. – 284 с.
8. Маслова В. А. Современные направления в лингвистике : учеб. пособие для вузов / В. А. Маслова. - Гриф УМО. - М. : Академия, 2008. - 266
9. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика [Текст]: учебное пособие / Валентина Авраамовна Маслова. – Минск: ТетраСистемс, 2005. – 256 с.
10. Маслова В. А. Лингвокультурология : учеб. пособие для вузов / В. А. Маслова. - М. : Академия, 2001. - 204 с.
11. Попова, З. Д. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие для вузов / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ : Восток – Запад, 2010. – 314
12. Снитко Е. С. Русский язык в этнолінгвістическом освещении: лекционный курс / Е. С. Снитко, И. А. Кулинич. – К.: КНУ имени Т. Шевченко, 2005.
13. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии: учеб. пособие / А.Т. Хроленко; под ред. В.Д.Бондалетова. – 4-е изд. – М.: Флинта : Наука, 2008. – 184 с.

Допоміжна

1. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов: пер. с англ. А. Д. Шмелева / А. Вежбицкая. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 287 с.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание: [пер. с англ. А. Д. Шмелёва] / Анна Вежбицкая. – М.: Русские словари, 1997. – 416 с.
3. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – М.: Русский язык, 1990. – 246 с.
4. Горелов И. Н. Вопросы теории речевой деятельности: Психолінгвістические основы искусственного интеллекта / И. Н. Горелов. – Таллин: Тарт. гос. ун-т.; Валгус, 1987.
5. Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: сб. научн. трудов / [под ред. И.А. Стернина]. – Воронеж: ВГУ, 2001. – С. 75–80.
6. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс [Текст] / Владимир Ильич Карасик. – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.
7. Карасик В. И. Языковые ключи [Текст] / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград: Парадигма, 2007. – 520 с.
8. Карасик В.И. Культурные доминанты в языке / Владимир Ильич Карасик // Языковая личность: Культурные концепты: сб. научных трудов. – Волгоград-Архангельск: Перемена, 1996. – С. 3–16.
9. Караулов Ю. Н. Ассоциативная грамматика русского языка [Текст]/ Юрий Николаевич Караулов. – М.: Русский язык, 1993. – 380 с.
10. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность [Текст] / Юрий Николаевич Караулов. – М.: Наука, 1987. – 261 с.
11. Слобин Д. Психолінгвістика / Д. Слобин, Дж. Грин. – М., 1970.

12. Стернин И. А. Национальная специфика мышления и проблема лакуарности // Связи языковых единиц в системе и реализации: Межвузовский сборник научных трудов. – Тамбов: Изд-во ТГУ, 1997. – С. 22–31.
13. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.
14. Толстая С. М. Мотивационные семантические модели и картина мира / С. М. Толстая // Материалы международной конференции «Языкознание sub specie русистики: итоги и перспективы»: Языки славянской культуры. – М., 2002. – № 1 (3). – С. 112–127.
15. Толстой Н. И. О предмете этнолингвистики и ее роли в изучении языка и этноса // Ареальные исследования в языкознании и этнографии. Язык и этнос. – Л.: Наука. Ленингр. отделение, 1983. – С. 58–71.
16. Толстой Н. И. Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. – М.: Индрик, 1995. – 509 с.
17. Хомский Н. Язык и проблемы знания / Н. Хомский. – М., 1999.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.youtube.com/watch?v=GRMnrEo7CRw>
2. <http://youtu.be/NAy-qkRP-vo>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=VHulvUwgFWo>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=I8uUjtiaXqE>
5. http://www.youtube.com/watch?v=Q-B_ONJIEcE
6. <http://www.youtube.com/watch?v=GRMnrEo7CRw>
7. <http://youtu.be/NAy-qkRP-vo>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=VHulvUwgFWo>
9. <https://www.youtube.com/watch?v=I8uUjtiaXqE>
10. <http://lincon.narod.ru/index.htm>
11. http://www.youtube.com/watch?v=Q-B_ONJIEcE
12. <http://philologos.narod.ru/concept/stepanov-concept.htm>

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри
протокол № ___ від «___» _____ 20___ р.

Завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності

(підпис)

(Ім'я Прізвище)